

Tuulivoimaloiden vaara-alueet ja Keski-Euroopan tavat rajoittavat jokamiehen oikeuksia?

SuurKeuruu 31.3.2023

Perustuslaissa taataan jokaiselle oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Suomen luonto on kansallisomaisuuttamme, jonka monimuotoisuutta tulee perustuslain mukaisesti suojella. Jokamiehen oikeuden turvin voit liikkua metsissä vapaasti (pois lukien pihapiiri) marja- ja sienipaikoilla, poimia luonnon kukkia, käydä uimassa ja soudella vesillä. Voit retkeillä ja telttailla tilapäisesti, hiihtää ja pyöräillä. Kalastuslain mukaan jokaisella on oikeus veloituksetta onkia ja pilkkiä.

Tuulivoimalan vaara-alue kyseenalaistaa jokamiehen- ja kalastusoikeudet

Kun alueelle tulee tuulivoimala, alue muuttuu teollisuusalueeksi, jota virheellisesti kutsutaan tuulivoimapuistoksi. Jokamiehen oikeuksista ei voi enää täysin nauttia, sillä alueesta on muodostunut tuulivoimaloiden vaara-alue. Talviolosuhteissa on riski, että jopa 60 kiloiset jäälohkareet sinkoutuvat ja aiheuttavat vaaratilanteen. Siksi tuulivoima alueelle on määritelty vaara-alue, joka on kooltaan 1,5 x voimalan kokonaiskorkeus. Kuvan alueella yhden voimalan vaara-alue on pinta-alaltaan 28,3 hehtaaria. Korkeuden kasvaessa 300 metriin, kasvaa myös vaara-alueen pinta-ala jo 63,6 hehtaariin.

Tuulivoimalavalmistaja Vestas antoi työntekijöilleen jo vuonna 2007 Vestas V 90-tuulivoimaloita koskevan 400 metrin suojaetäisyyden. Vapaasti suomennettuna ”Älä oleskele 400 m säteellä turbiinista, ellei se ole välttämätöntä”. Kyseisen voimalan napakorkeus on 80–100 m, eli huomattavasti matalampi kuin nyt Suomeen rakennettavilla yli 200 metrin voimaloilla.

Kuvassa oleva Nordex tuulivoimalan varoitusmerkki varoittaa putoavasta jäästä ja kehottaa säilyttämään riittävän etäisyyden voimalaan. Koska tuulivoimala tuottaa myös voima- tai magneettikentän, sen vaikutuksista sydämen tahdistimiin varoitetaan. Kyltissä ei kuitenkaan kerrota mikä on riittävä varoetäisyys. Merkinnät ovat ilman toista virallista kieltämme.

Tuulivoimaloiden vaara-alueet ovat todellisia. Tuulivoimaloilla on dokumentoitu vuoteen 2012 mennessä yhteensä 1292 onnettomuutta, joista yhteensä 96 johti kuolemaan. Onnettomuuksissa kuoli yhteensä 125 henkilöä, 75 oli tuulivoima-alan työntekijöitä ja 50 muita henkilöitä. Samalta ajalta on dokumentoitu yhteensä 112 tapaturmaa, joissa ihmisiä on loukkaantunut. Näistä 93 tapaturmaa koski tuulivoima-alan työntekijöitä. (CWIF 2012)

Myös tuulivoimaloiden valvomoiden toiminta on epäselvää. Erillisestä varoituskyltistä ilmenee Ykspihlajan voimalan valvomon sijaitsevan Ruotsissa. Jää kuitenkin epäselväksi onko valvomo toiminnassa 24/7, miten valvomo saa tiedon voimalan ongelmista, sekä miten ja missä ajassa ongelmiin reagoidaan. Suurin osa voimaloista on ulkomaisten omistuksessa ja niiden valvomoita on ainakin Saksassa ja Tanskassa. Millä kielellä vaaratilanteessa tulee kommunikoida?

Salliiko laki jokamiehen oikeuksien rajoittamisen ja varoituskyltit?

Jokamiehen oikeutta rajoittavaa lakia ei ole. Tuulivoimalatoimintaa varten tehdyllä kaavoituksella ja maanvuokrasopimuksilla ei voida ohittaa perustuslakia ja rajoittaa jokamiehen oikeuksia. Luonnonsuojelulain 36 § (23.6.2005/506) mukaan ”Maa- ja vesialueille ei saa pystyttää sellaista kulkemisen, mairinnousun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole lakiin nojautuvaa perustetta.” Tätä taustaa vasten varoitus kylttejä ei myöskään saisi asentaa.

Suomessa ei ole tuulivoimalalakia, jossa tämänkin asia voitaisiin huomioida. Laki joutuisi ottamaan kantaa monella tapaa puutteellisiin tuulivoimarakentamista ohjaaviin säädöksiin ja ohjeisiin. Tuulivoimayhtiöiden etu on toimia tulkinnanvaraisessa tilanteessa.

Tuulivoimaloilla on vaara-alue, josta kuitenkin varoitetaan vähäisin kyltein. Mikä katsotaan riittäväksi varoitukseksi? Rikoslain 21 luvun 13 §:ssä säädetään vaaran aiheuttamisesta. Pykälän mukaan vaaran aiheuttamiseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheuttaa toiselle vakavan hengen tai terveyden vaaran. Teko ei edellytä vahingon syntymistä. Päättäjien tulee varmistua ainakin siitä, että voimaloiden vaara-alueista tiedotetaan ja varoitukset merkitään maastoon riittävän laajasti. KKO 1980 II 89 ratkaisun perusteella myös kuntapäättäjillä on vastuuta onnettomuustilanteessa.

Päättäjät vaikenevat täysin tuulivoimaloiden vaara-alueista. Keski-Suomen ELY-keskuksen virkavastuulla laatimassa ja kuntapäättäjienkin käyttämässä valtakunnallisessa ”Tuulivoiman yleisoppaassa” ei mainita mitään turvaetäisyydestä ihmisille – sen sijaan oppaassa ollaan huolissaan juna- ja autoliikenteelle mahdollisesti aiheutuvasta vaarasta. Miksi ELY-keskus vaikenee voimaloiden ihmisille aiheutuvasta vaarasta? Ehkä suomalaiset ovat kovakalloisempia ja kestävätkä paremmin jäälohkareiden iskuja.

Onko Suomi hyvästelemässä jokamiehen oikeudet?

Pohjoismaiden perinteet ja ikiaikaiset jokamiehen oikeudet ovat suurelta osin poikkeus Euroopassa ja ylipäättään maailmassa. Nyt vaikuttaa siltä, että Suomi on tuulivoimaloiden ulkomaisen omistuksen ohella hyväksymässä myös keskieurooppalaiset rajoitukset luonnossa liikkumiseen.

Jos alueellesi tulee tuulivoimaloita, niin voit sanoa hyvästit rajoittamattomille jokamiehen oikeuksille. Tuulivoimala-alueet muuttuvat vaara- ja kieltoalueiksi rajoittamalla mahdollisuutta muun muassa marjastaa, hiihtää, onkia ja pilkkiä vapaasti. Oma lukunsa on se, missä määrin kalastuskelpoiset vesialueet pienevät ja poistuvat tuulivoimaloiden vuoksi. On epäselvää esimerkiksi missä määrin voimalat vaikuttavat erityisesti suojeltavien kalojen kutu- ja syönnösalueisiin. Kalastusalueita hallinnoivat osakaskunnat, joiden osakkaita ovat käytännössä kaikki kiinteistöjen omistajat. Osakaskuntia ei kuitenkaan kuulla tuulivoimalalupia myönnettäessä.

Miksi Lehmikorpi on hyväksytty tuulivoimaloiden kaavoitusalueeksi? Alue pitää sisällään pohjavesialueen ja luonnontaimenen kutualueen. Kysyminen on turhaa, sillä päättäjät vaikenevat.

Tuulivoimaloiden vaaroista tulisi tiedottaa selkeästi. Osa jo suunnitelluista tuulivoimaloista sijaitsee virkistysreiteillä, esimerkiksi Petäjäveden Syrjäharjun retkipolku ja Isojärven ratsastusreitti, ja Multian Nikaran kirkkotie. Suomen päättäjät tekevät päätöksiä, joilla on arvaamattomia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, ihmisten hyvinvointiin ja luontomatkailuun.

Kenellä on vastuu tuulivoimala onnettomuuden tapahtuessa? Pelkkä tulotien varressa oleva varoituskyltti ei voi poistaa vastuuta kuntapäättäjiltä ja tuulivoimalayhtiöltä.

Kari Pajarinen 31.3.2023, Keuruu